

NEKROLÓGOK

VADÁSZ ELEMÉR*

Megrendülve búcsúzunk Tőled, a tudomány, a magyar földtan nagy halottjától, a társadalmi haladás bátor harcosától, minden nemes ügy tettekész támogatójától, munkásától. Megrendülve búcsúzunk, mert nem várhatjuk többé nagyszerű hozzáállásaidat megoldásra váró feladatainkban, nem hallhatjuk már humánumtól áthatott bölcs szavaidat, nem gyönyörködhetünk kivételesen fogékony, mindig aktív szellemed sziporkázó ötletességgel megfogalmazott meglátásaiban, humorodban, öniróniádban, lírai előmléseidben.

De megrendülésünkhöz harmonikus nagy egészszé kiteljesedett hatalmas életműved csodálata, az emberi lét legszebb értelmének, a páratlanul eredményes alkotómunkának felemelő példaképe kapcsolódik. Életed nagyszerű teljességében megérhetted könyveidnek emberek ezrei mindennapos munkaeszközévé, tudományos alkotásaid egész népedet előrevivő gyakorlati valósággá, felhasznált természeti erőforrásainkat gyarapítóvá válását.

Pályafutásod ívelése a tímárcsalád fiától, a politikai üldözöttön keresztül a földtudomány Európa-szerte elismert országos vezető személyiségéig, hazánk példaképpen tisztelt, számos igen magas kitüntetéssel is megbecsült vezető személyiségéig közismert.

Aktív szellemednek, sokoldalúságodnak, kitartó alkotókedvednek, megfelelően választott geológusi pályád minden szakaszában eljutottál a szabad természettel való küzdelemtől a felfedezésig, az eszmei tartalomig, ezen keresztül pedig a társadalom közvetlen szolgálatáig, felölelve az alkotó emberi tevékenység kivételesen nagy tartományát.

Roppant realitásérzékeddel már fiatalon felismerted tudományod művelésének legdöntőbb kérdéseit. Földtani helyszíni vizsgálódásaidat a pontos földtani kor- és térhatározás követelményei irányították. A K-i Kárpátoktól Ny-Magyarorszáig fáradhatatlanul kutatva fedezted fel az őszületnek a földkérget alkotó kőzetek korhatározásához is alapvetésül szolgáló perdöntő lelőhelyeit. A földtani képződmények közvetlen rátekintéssel való felismerésében

* VADÁSZ ELEMÉR ravatalánál 1970, XI. 6-án elmondott gyászbeszéd.

olyan fokig jutottál, amely a földtan e klasszikus korának is csak a legnagyobbjait jellemezte. Micsoda jelenség-befogadó, formaőrző képességről, az állati eredetű ősmaradványok ismeretének micsoda biztonságáról tanúskodik az az önkéntelenül elejtett megjegyzésed egy kövület láttán: „Ez csak növényi eredetű lehet, mert nem ismerem”!

Úttörő munkát végeztél az üledékképződés közelebbi körülményei, a ma oly nagyfontosságúvá vált fácieskérdések megoldásában. A hazai fekete- és barnakőszén, a bauxit és a mangánérccek Általad oly nagy mértékben előrevitt megismerését rétegtani és üledékföldtani szemléleted nagyszerű szintézise biztosította. Tudásodat e téren más világrészekben is igénybe vették.

Tanulmányaid hatalmas sorában szívedhez talán legközelebb álltak Mecsek hegységi munkáid, amelyek az országnak ezt az egyik legbonyolultabb területét a magánosan végzett felvevő geológusi munka akkori módszereivel már oly mélyrehatóan és pontosan világították meg, hogy az a mai nagy intenzitású gépi, mélyfúrásos, műszeres komplex kutatás korszakában is a geológiai elemzésnek alapjaiban helyes és kivételes mélységű példajaként áll előttünk.

Amikor pályád derekán megérhetted szocialista világunk folyamatos építésének eljövételét, vezető és diadalra vivő harcosa lettél az önálló magyar geológiai egyetemi oktatás megvalósításának. Hatalmas lépés volt ez az ország megismerése elősegítésére. Visszakapott egyetemi katedrádon, amelytől a Tanácsköztársaság után következő reakció megfosztott, tanítványaid javából valódi szakembert faragtál didaktikai és emberformáló készséged széles skálájának, egyes személyekre is kiterjedő támogatásodnak, a hatalmas tudáson és praxison alapuló gondos előadásaidnak és páratlan alkotókészséggel gyors egymásutánban kidolgozott alapvető könyveidnek káprázatos együttesével.

Nagy műveid, az „Elemzőföldtan”, a „Földtörténet és földfejlődés” és „Magyarország földtana” alapjai lettek a magyar földtan sokoldalú előrevitelének és szaktársaid továbbhaladásának.

A két magyar kiadáson kívül idegen nyelvű kiadásokat is megért könyved, a „Magyarország földtana” korszakalkotó jelentőségét az adja, hogy eltérően az addigi szintéziskísérletektől, a túlnyomóan fiatal üledékekkel elfedett magyar föld szerkezetének és felépítésének megfejtését nem a jobban feltárt szomszédos területek analógiáira alapoztad, hanem a gondosan feldolgozott hazai földtani adatok mélyreható összehasonlító elemzésére. Így alakítottad ki a hazai föld történetének részletes képét, megalapozva Magyarország különleges földtani jellegeinek és a környező hegységrendszerekkel való kapcsolatainak megvilágítását.

Közben szacikkek százaiban ismerttetted részlettanulmányaid eredményeit; reagáltál a földtani tudomány fejlesztésének számos fontos bel- és külföldön elért kérdésére; elemezted a magyar és nemzetközi földtani kutatás történetét, különös energiával kidolgozva múlt századi földtani hőskorunk

szellemóriása és kulcsembere, SZABÓ JÓZSEF arcképét. Szíveden viselted ennek az arcképnek megjelenítését a nagyközönség számára is. De e célra írt műved nyomtatásánál már gyorsabb volt a halál.

Csaknem felsorolhatatlan az a munkásság és tisztség, amit a legkülönbözőbb országos intézményeinkben vállaidra vettél. Tartóoszlopa voltál a Magyar Földtani Társulatnak és e társulat nagy múltú folyóiratának, a Földtani Közlönynek. A Társulat háláját a számodra konstruált, egyedülálló „örökös díszelnök”-i cím megszavazásával fejezte ki. A népek barátságának igaz harcosaként végzett munkádat fémjelzi elnöki működésed a Magyar — Szovjet Baráti Társaságban.

VADÁSZ ELEMÉR, szeretett mesterünk! Életed maga is történelem, a magyar földtan legkritikusabb politikai és tudományos korváltó időszakának történelme. Lezártad a magyar földtan klasszikus korát és kaput nyitottál az új, dinamikus érának.

Alkotásaiddal a tudományt ajándékoztad meg; szeretetteddel, gondoskodással tanácsaiddal hitvesedet, családodat, barátaidat, szaktársaidat, intézményeket; tetteiddel, hitvallásoddal az egész országot. Ember voltál, aki — mint jogosan írták — „mindig, mindenkinek, mindenben, mindenhol segíteni akar”. Mindezt íme itt köszönjük Neked.

Búcsúzom Tőled, nagy Halottunk, a Magyar Tudományos Akadémia, annak Föld- és Bányászati Tudományos Osztálya és munkatársai, számos tudományos-társadalmi intézmény, köztük a Magyar — Szovjet Baráti Társaság Országos Elnöksége és a Tudományos Ismeretterjesztő Társaság nevében. És búcsúzom a magam nevében, akinek feledhetetlenül kedves atyai barátja voltál és maradsz.

SZÁDECKY-KARDOSS ELEMÉR
akadémikus

